

[לרבנן¹⁷⁰ דאמרי כי לא נתן לתוכו מים שגמען תו לא צריכי כסיסה, הילכך דיעבר הוא מברכין בורא פרי העץ למאי חזי. אמר ר' זירא וכולען ומברך עליה¹⁷¹]. והא דתני מסלקן לתוך לקורייטי. פירוש פורצונ¹⁷²].

ת"ר ממששיכין יין בצנורות לפני החתן ולפני הא צריכי כסיסה. ומשונכר שלא בירך עליהן כלה וזורקין לפניהם קליות ואגוזים בימות החמה וכא לכוססן כלא ברכה מויד הוא, ואי אמרת וכו'. היכי שהיין לא אזיל לאכוד והקליות אינם פולטן ומברך עליהן, הא לא חזו תו לעיזילניהו נמאסין¹⁷³.

אמר רב יהודה שכח לברך והכניס אוכלין בתוך פיו ומברך עליהן וכוססן וכולען. והא לתוך פיו כלא ברכה מסלקן בתוך פיו לצד דתני פולטן במידי דלא מימאים כגון קליות ואגוזין, הילכך פולטן ומברך עליהן ואוכלין.

פולטן ותני אידך מסלקן לצד אחד ומברך [נא א] ואקשינן ובמידי דלא מאיס נמי למה עליהן. ותרצינן הא דתני כולען כמשקין דלאחר לי פולטן ניסלקין לצד אחד ולברך. חרגמה

בפסקיו ותוספותיו, רבינו יוחנן בספר אדם נתיב טז ח"ה, ובהגהות מיימוניות הל' ברכות פ"ז אות כ. וכן פסקו הרי"ף כאן והרמב"ם הל' ברכות פ"ז ה"ט. ובארין שם העיר על ר"ח מהסוגיא בשבת ג, ב. ויתכן דס"ל לרבנן דבפת אפי' לא מימאים אסור, ובשאר אוכלין יש חילוק בין מידי דמאים למידי דלא מאיס. אולם מפני לשבת ג, ב (לעיל 165) מוכח דלית ליה חילוק זה, דהתם לא איירי בפת. ועי' מאירי כאן. 170. לפנינו: ורבנן. 171. ערוך ערך קריט, ושמה הוא מפני ר"ח. וע"ש בערוך עוד פירושים. וקשה לקבוע בזה מסמרות. 172. עפ"י ראבי"ה ח"א סי' קלז וז"ל: אבל בפרי"ח משמע שלא אזיל לאיבוד, וגם קליות אינם נמאסים. והוה כפרשי"י כאן שמקבלן בראש הצניור. ועי' רא"ה ומאירי. 173. בחוס' הר"י שירלילאון מבא בשם ר"ח להיפך וז"ל: והא התניא בולען במשקין, פרי"ח ואינו מברך עליהם משום דאדחו להו מתורת משקין הראויים לכל אדם לשמות, והילכך אין להקפיד בברכתן ואפי' יכול לברך ע"י הדחק. וכ"ה ברא"ש (בפסקים ובתוספות) וברבינו ירוחם, כחלק אדם, נתיב טז ח"ד כשם ר"ח וצ"ע. [וראה לעיל ריש פרק א הערה 7 שמצינו כן בראשונים שם שהיו להם פירושים מתחלפים של רבינו]. וכ"כ הרשב"א בשמו והוסיף בשם הגאונים דאינו מברך עליהם כלל משום דהוו להו נראה ונדחה, והואיל ואידחו אידחו וכו' ע"ש. וכיוון לזה הפרמ"ג סי' קעב בא"א סק"א. ובפסקי רי"ד מבאר הטעם שאין כאן איסור ליהנות בלא ברכה משום דנמאסו, ואין לומר דלהוציאן ולאכדן הוי חמור יותר מליהנות מהם כלא ברכה. וראה פסקי ריא"ז וראב"ד בהשגות הל' ברכות פ"ח ה"ב. ועי' בחיי אדם כלל מט. ומשי"כ ר"ח (במקורות הנ"ל) ואפילו יכול לברך, היינו אם יכול לסלקן לצד אחר ולברך. וטעמא משום דנמאסו פקע מהן הברכה. וזה דלא כרש"י כאן שכתב משום דא"א לסלקן, משמע דהיכא דאפשר, יסלקן לצד אחר ויברך. והאחרונים תמחו על ר"ח, דא"כ מ"ש אוכלין ממשקין כיון שנמאסו לאו בני ברכה הן. עי' משכנות יעקב או"ח סוס"י צג. ובתורת חיים (סופר) סי' קעב כתב שאין הפי' ברי"ח משום שנמאסו, אלא משום דכשהם בפיו הו"ל כאלו גמר, ויתכן שבאוכל לא אמרינן כן וצ"ע. ובהל' ברכות להריטב"א פ"א הל' ג' — ד משמע קצת כהחילוק הנ"ל, ע"ש ודוק. וראה באור מרדכי פ"ז אות גג ולעיל בשם הרי"ד. וראה עוד בשו"ע או"ח סי' קעב. אולם דעת הראב"ד (ברשב"א כאן) והרא"ש כרבינו כאן, דמברך לבסוף ברכה ראשונה, דמה שזוכר קודם שבלע בעוד שהמשקין בפיו דומה לעובר לעשייתו. וכ"כ הראב"ה (כת"י) סי' תחקקעב: ומסקינן דגבי משקין בולען ושוב מברך. ועי' רמב"ם הל' ברכות פ"ח ה"ב: ומברך עליהן בסוף. ונחלקו הראשונים בדעתו, אי קאי אברכה אחרונה או אראשונה, ראה ספר ההשלמה ומאירי כאן. ובכ"י או"ח סי' קעב כתב שמסתמא הרמב"ם אמרה בשיטת ר"ח. [וגם אנו נאמר כן, אלא דאזיל בשיטת הרי"ח שלפנינו שצריך לברך ברכה ראשונה]. ועי' ספר המנוחה שם (מוכא בכס"מ) וספר הבתים (לר' דוד כוכבי) ברכות פ"ח דין ב, וספר המאורות כאן ופסקי ריא"ז כהב"י בדעת ר"ח שלפניו. ועי' שעה"צ להמ"ב שם סק"ג, וצ"ע. ומה שהקשה הב"י אמאי לא קאמר ברכה אחרונה, נראה כונת הדברים שבברכה אחרונה יוצא גם ברכה ראשונה, וכמבואר בפנ"י לעיל לה, א ד"ה גמ' משום דסו"ס אינו נהנה מהעולם כלא ברכה. וע"ש שכן ס"ל לר"ח. וממילא אולא לה ספיקו של המג"א לשיטת החולקים על רבינו דהא מצינו ג' ברכות הסמוכות. שו"מ בברכת ראש כאן שהעיר כן על המג"א וכ"כ מדפנשיה ולא הוכיך

ר' יצחק קסקסאה, פירוש כך שמו. [משום כך מהו שיחזור ויברך. אמר להו מי שאכל שנאמר 'מלא פי תהלתך']¹⁷⁵. בירושלמי דכיצד שום וריחו נודף מעט ויחזור¹⁷⁶ ויאכל שום מברכין¹⁷⁷ רב הונא אמר הרי שנתן לתוך פיו אחר, אתמהא, וכי היכי דלא חזי לאינש למיעבד ושכח ולא בירך. אם היו משקין פולטן ואם היו הכי, הכי נמי דמיחייב לצלווי בשעתיה, אי אוכלין מסלקן לצדדין, ר' יצחק בר מרי אמר נמי לברוכי על מה דאכל ושכח ולא בירך, קומי ר' אסי בר בון בשם ר' יוחנן ואפי' אוכלין בשעת דמידכר לא תחייב לברוכי אתמהא, ואיכא פולטן דכתיב 'מלא פי תהלתך, וכשהן בתוך פיו לאורוחי טעמא דתנן¹⁷⁸ הקורא מכאן ואילך וכו' אין כאן מלא תהלה. ואי קשיא לך היכי תני בהו [לא הפסיד כאדם הקורא בתורה]¹⁷⁹.

מסלקן, איכא לתרוצי היכא דאיפשר איפשר, ואמר רבינא מנא אמינא לה וכו' [דתניא טבל כגון דלא מימאיסי ואיפשר למפלטניהו והדר ועלה אומר בעלייתו אשר קדשנו כמצוותיו מיכלניהו מפלט להו ומברך, דכתיב 'מלא פי וצונו על הטבילה]. ואסיקנא דלית הילכתא תהלתך. היכא דלא איפשר כגון דמימאים ואי פליט להו לא מצי אכלניהו, מסלקניהו לצד הכי, דהתם גבי טבילה אפי' נזכר בדתו לא אחר ומברך¹⁸⁰.

בעו מיניה דרב חסדא מי שאכל ושתה ולא והואיל ואידחי אידחי¹⁸⁰.

הפני", ועי' אור זרוע הל' ק"ש סי' כה ודוק, ובראשון לציון (לבעל אור החיים עה"ת) ברכות כאן. 174. כן נראה להשלים עפ"י הגמ'. 175. ה"א. 176. יחסי תנאים ואמוראים (כת"י) ערך ר' יצחק קסקסאה בשם ר"ח. והקשה על רבינו ח"ל: ואני הסודר תמה במאי עסקינן, אי דליכא אלא הני משקין דבתוך פיו ולא בעיתו למשת', מאי מברך הא ליכא תו, וההיא דאמר רב חסדא התם מי ששכח ואכל כלא ברכה ורוצה לאכול יותר, צריך לברך כשנזכר ברכה שלפניו, ואמר רבינא הילכך אפילו גמר סעודתו יחזור לברך, ודחינן למילתיה דרבינא ואמרינן לא היא כדמסיק התם, א"כ דאין דעתו לשתות יותר מאי מברך דפר"ח. ואי דעתו לשתות יותר לכשישתה יברך הואיל ונזכר. וכן נמי הא דתניא מסלקן לצדדין ומברך, ומוקמינן ליה במידי דמימאים, היכי דמי, אם בפת פשיטא דכיון דעדיין לא כלע וכבליעתו נהנה בלא ברכה אי אפשר, אלא הא מיבעיא איזו ברכה יברך אם ברכת המוציא הרי בטלו מתורת לחם בכסיתו ובתוך פיו ליכא עליה תורתא דנהמא, דליברך עליה בחורת חביצא (לעיל לז, ב), דלא מיבעיא לרב יוסף ורב הונא ור' אבא דבעו פירודין כויתים, דמסתמא ליכא הכא. אלא אפי' לרב ששת דאמר דא"ג דליכא פירודים כותים וכדרכא דמסיק והוא דאיכא עליה תורתא דנהמא, הכא ליכא. וכן נמי אם הם פירות בטלו מברכתן כיון דמאיסי. הילכך נראה לי דמשקין דבולען בלא ברכה משום דממש(?) בטלו מברכתן, אם יין לא יברך עליו לא פרי הגפן לא שהכל שאינה ברכתו. אבל אוכלין נראה דיברך שהכל כמאכל שעברה צורתו ופת שעפשה כדאיתא בכיצד מברכין (לעיל מ, ב) ובהמוכר פירות (כ"ב צה, ב), והני דלא מאיסי פולטן וחזור ומברך עליהן ברכה שהיא קבועה לאותו המין. ונראה לי דגרסינן בפרק יום הכפורים (פא, א) אמר רב שזבי א"ר יוחנן זר שבלע שזפיץ של תרומה ובה אחר ואכלן ראשון משלם קרן וחומש שניי אינו משלם אלא דמי עצים לראשון, הילכך אם הראשון שהקיאן חזר ורוצה לאוכלן, לדידה לא מאיסי ויברך כורא העץ, לשניי דמימאסי מברך שהכל נהיה ברכו. ובסדר רב דימי מנהירעא עיין עלה עכ"ל (סדר זה חסר בכת"י). ובהו יש ליישב קצת קושייתו השניה על ר"ח, דמירי בפירות ולראשון לא מאיסי כשהן בתוך פיו. ועכ"פ שמענו מכאן כמה הלכות מחדושת. 177. לפנינו בגמ': יחזור. 178. לעיל ט, ב. ועי' רש"י שם י', ב ד"ה הקורא. 179. ראבי"ה (כת"י) סי' תתקעב בשם ר"ח (ופר"ח כתב). 180. ראבי"ה (כת"י) שם. וכ"כ באר"ז כאן סי' יז ולעיל בהל' ק"ש סי' כה דר"ח כתב דליתא לדרכינא. ועי' באר"ז לעיל סי' כד שמקשה סתירה מפ' ר"ח לעיל יא, ב גבי ברכת יוצר אור ומישיבה. ובראבי"ה שם כתב על פי רבינו ולא נהירא לי וכו' ואכ"מ. ובהל' ברכות סי' קלח כתב דהלכה כרבינא. (ציין לתשובתו הנ"ל בכת"י). ועי' רשב"א בשם הראב"ד שרינו של רבינא לא נדחה, וראה באורכה בעינים למשפט כאן. וכיון שפסק הכא דלא כרבינא, פסק לעיל לענין משקין שבפיו שנדרחו מברכה, ולית ליה חלוקן של הרא"ש כאן. והיינו לנוסח הר"י שירלילאון בר"ח. ובעל יחסי תנ"א

שחים⁶² פניהם בקרקע להדיא, אלא מטרים על הצד⁶³.

דאמר קרא בורא ניב שפתים. פי', המתפלל וראה ששפתותיו עשו תנובה, כידוע שנשמעת תפלתו, שנאמר בורא ניב שפתים וגו'⁶⁴. אמר רב כהנא חציף עלי מאן דמצלי בפקתא⁶⁵. פירוש, כמו שדה או רחוב⁶⁶.

סליק פ"ה לפ"ש

פרק שישי: כיצד מכרכין

[לה, א] ואי נמי יליף גזרה שוה אשכחן לאחריו לפניו מניין. [פירוש] ואפילו אי יליף

גזירה שוה ואייתר ליה חד הלול לברכה, כמה דאייתר חד הלול למאן דתני נטע רבעי, הא חנינח לאחריו, ברכה לפניו מנא להו לחיוייהו. ודחינן הא לא קשיא, כיון דילפת ברכה לאחריהם מן התורה, ברכה לפניהם [מ]קל וחומר מיתו לה, כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן ועמדה ההלכה³.

ודיקינן הא ניחא למאן דתני נטע רבעי, ומרבי לכל אילן ברביעי, אייתר ליה חד הלול לברכה לאחריהם, ולפניהם מקל וחומר, אלא למאן דתני כרם רבעי, אייתר ליה חד הלול לברכה בכרם לפניה, ולאחריה מקל וחומר, שאר מינים שטעונים ברכה לפנייהם ולאחרייהם מנא ליה⁴.

ולמאן דתני נטע רבעי הא חנינח מידי דבו נטיעה, מידי דלאו נטיעה כגון ירקות מנא לן⁵.

62. בערוך ערך צל ד': טחין. 63. או"ז שם בשם ר"ח. וכי"ה בערוך שם בסתם. 64. או"ז ח"א סי' קטז בשו"ת. 65. כ"ה בש"ס כתי"מ, ובפי' רה"ג לברכות כאן, מוכח באוזה"ג, ולפניו בבקתא. 66. עפ"י ערוך ערך פקת בסתם. ובפי' רה"ג שם: פירוש חוצה לעיר או ברחוב. וגם כאן או"ל ר"ח כפירושו של רה"ג לש"ס. והנ' הרי"ף והרא"ש והרמב"ם הל' תפלה פ"ה ה"ו לא הביאו מימרא זו. ובמעדני יו"ט העיר כבר על השמט זו. ובבית נתן (קורונולי) ברכות כאן כתב שבכת"י ליתא, וראה באשל אברהם (להגרא"ד מבוטשאטש) או"ח סי' ז לקבל זאת, שהרי מימרא זו העתיקה רה"ג ור"ח. וראה באשל אברהם (להגרא"ד מבוטשאטש) או"ח סי' ז שאף לשיטת רש"י ולח"י הראשון בתוס' כאן ד"ה חציף, לא צריך מקום מוקף כולו במחיצות. אלא סגי כז' שעומד לפני כותל ומתפלל, הגם שמשלש צדדיו אין כותל. וכי"ה בזמנינו כשריד בית מקדשינו שיכב"א. ועי' ב' וב"ח או"ח שם.

1. היינו גם למ"ד נטע רבעי. וזה מדויק כלשון הגמ', ואי לא יליף גז"ש ברכה מנא ליה, ואי נמי יליף וכו' ברכה מנין. דבתחלה הקושיא רק למ"ד כרם רבעי מנא ליה ברכה. ובהמשך ברכה מנין, משום דקשיא לכרע' ג' למ"ד נטע רבעי. 2. שיטת רבינו שברכה מעין שלש היא מהתורה. וכן היא שיטת רב אחאי גאון בשאילתא פרשת יחרו שאילתא ג', והלכות גדולות ברכות פ"ג ופ"ז שכתבו שבספק אי ברך מעין שלש חוור, משו דהוי חיובא דאורייתא. ובסמ"ג עשה כז' העיר דא"כ יברכו עליהם ג' ברכות ממש דהא הפסוק ואכל ושבעת וברכת קאי על כל שבעת המינים שהזכירו קודם לכן. ועי' רשב"א ורא"ה כאן, חנינח מצוה תג שאילת שלום על השאילת שם אות טו והעמ"ש אות ח, ובקרבן אורה כאן בדיני ברכת הנהנין בארוכה ומנחת שמואל כאן. וראה עוד להלן פ"ו הערה 104. 3. ראה להלן דס"ל דברכת הנהנין היא מהתורה ובהערה 10. ובחי' הרשב"א כאן ד"ה קל וחומר כתב: ולאן ק"ו ממש הוא, דאלו כן שבעת המינים יה' טעונים ברכה לפנייהם מן התורה. וכן ס"ל להתוס' סוכה כו, ב ד"ה ולא בירך, דהוי רק גילוי מילת בעלמא. אולם רבינו ס"ל דהוי ק"ו גמור [ובפנינו] על תוס' ד"ה לפניו ביאר שנחלקו בזה תנאים אי הוי ק' גמור עי"ש]. ובאמת גם מהרשב"א להלן מח, ב ד"ה לפניו מנין, מבואר כן, שכתב שכל הלמודים שנאמרו שם ה מהתורה, רק לא קימ"ל הכי וצ"ע. וכ"כ הצ"ח ד"ה מנא הני מילי. וראה עוד בצל"ח להלן בתוס' ד"ה לפניו. 4. בכת' הוסיף המלקט: כך גירסת ר"ח ז"ל, וגירסת רבינו הא"י ז"ל כך היא, דברישא דשמעתא גרסינן הא חנינח לאחריו לפניו מנא להו, ולא גרסינן לה בסופא דשמעתא ע"כ. ולגירסת רה"ג לא קשה קושיא הצ"ח כאן על גירסתנו ועי' סמיכת חכמים ומעון הברכות בסוגיין ציינם בבית נתן כאן. ומדברי רבינו נראה ג"כ דלא גריס כגי' דיד שהרי מפרש גם לאחריהם מנא ליה. ועי' צ"ח ד"ה מה לשבעת המינים. 5. רבינו גרס בגמ' מידי דלא בר נטיעה מנין, ופי' דקאי על שאר ירקות. וכן גרס בגמ' רש"י בד"ה אלא סברא. ובתוס' ד"ה דב

ברכת המזון לאחריו. לאפיקי תפילה דהיא ורי' אלעזר אמר ספק קרא ק"ש ספק לא מדרבנן ומלכות שמים נמי לית בה⁹⁵, לפיכך קרא חוזר וקורא ק"ש ספק התפלל ספק לא לא יתחיל ואם התחיל יקצר⁹⁶.
ואשכחן ברכת התורה לפניו מדכתיב כי שם דהא כולהו רבנן⁹⁸ האי קרא ודברת כם בק"ש יי' אקרא הבו גודל לאלהינו. ואחינן למגמר דרשי ליה, אפי' כ"ש וב"ה⁹⁹ כולהו שוין ודברת ברכת התורה לאחריה מן המזון, וברכת המזון כם בק"ש דרשי ליה, הלכך אע"ג דרכי אלעזר לפניו מן התורה ונדחה, ועלתה כי ברכת התורה לגבי שמואל¹⁰⁰ כתלמיד הוא¹⁰¹, כיון דהני קימא לאחריה וברכת המזון לפניו שהיא המוציא כוותיה לא משגחינן בשמואל¹⁰², אלא ספק קרא מדרבנן נינהו⁹⁷.
ק"ש ספק לא קרא חוזר וקורא¹⁰³. אבל ספק

95. מדברי רבינו כאן מבואר דברכת המזון וק"ש קורין בפה משום שהם מהתורה, ותפלה לא שרי אף בהרהור משום דלית בה מלכות שמים. ולפי"ז ברכות שיש בהן מלכות שמים מהרהר. וכן מוכח מלשון הברייתא שעל המזון אינו מבדל לפניו והיינו בפה. והוה כהירושלמי כפי שפי' רבינו לעיל. וכן מתבאר מדברי השכל טוב שמות יג (עמ' 166): וכן בברכת המזון לאחריו מוציא בשפתיו דתרייהו (גם ק"ש) היינן מדאורייתא ואית בהו מלכות שמים. ונראה מדבריו דבעינן תרוייהו דאורייתא ומלכות שמים כדי שיוציא בשפתיו, אף דברכת המזון לית בה מלכות שמים רק בראש ברכה הראשונה. וראה להלן. אלא שצ"ע מברכות ק"ש שאין בהם מלכות שמים, ואמאי מהרהר כהערות הדברי דוד [בעל נחל"ד] על הגר"א [ויש לדון בזה בסוגיא דברכה הסמוכה לחביהתה]. ובסוגיא זו רבו הנוסחאות ראה רש"י ותוס' או"ז סי' קיז, תלמיד ר"י, וערוגת הבושם שם. ויחנן דרבינו גרס כהגר"א אלא. וע"ע בזה. 96. ונראה לכאורה דלמאי דאמרינן להלן כב, א שבטלה תקנת עזרא, הרי הוא מתפלל כדרכו, והו"ל לרבינו להשמיענו דבר זה. אך נראה דרבינו אויל לשיטתו דנתכטלה התקנה רק לדברי תורה ולא לתפלה, ראה בספר המנהיג הל' יוהכ"פ סוס"י עח בשם ר"ח ולהלן בסוף פרקין. 97. ע"כ הועתק מפ' "קדמוני" ומספר הנר בשם ר"ח אולם להלן לה. א ס"ל לרבינו דברכת המזון לפניו נמי מהתורה וע"ש בהערה 10. 98. לעיל כ, א תנא אקרא קאי בשכבך ובקומך. 99. לעיל י, ב—יא, א. 100. לפניו ליחא שמואל. ועי' בגל' הגמ' שגם ברי"ף וברא"ש היא מימרא דשמאל. 101. בערוכין סו, א: דר' אלעזר קא קשייה ליה דשמואל רביה. וראה בפ' ר"ח סנהדרין כב, א דאין הלכה כתלמיד במקום הרב. וראה לעיל פ"א הערה 276. ומכאן נראה דכלל זה אמור אף שלא נחלקו פנים בפנים (שהרי לא קאמר אמר ליה פלוני לפלוני), ור' יהודה הביא דברי שמואל ור' אלעזר פליג עליהן, ונחלקו בזה הראשונים (רמב"ן ורשב"א) הביאם החיד"א בספרו עין זוכר מערכת ה אות ס ע"ש בארוכה, ומכאן סיוע להרמב"ן. ובשאג"א סי' א הקשה על הרי"ף בסוגיין דלא פסק כשמואל, הרי ר"א תלמידו. ובכס"מ הל' ק"ש פ"ב ה"ג ביאר הטעם כרבינו. ובשאג"א שם לא ניחא ליה בזה עי' שם טעמו ונמוקו. וכתב תירוצ' אחר ע"ש ובסי' ב. 102. יש לדון בכונתו, האם משום דשמואל הוא כיחיד לגבי הרבים, או משום שהתנאים הם המסייעים לר' אלעזר, דבעינן תלמיד ורבים כנגד רב יחיד נחלקו הראשונים היאך נקטינן, ראה יד מלאכי מערכת א אות מ. ולהלן כתב רבינו דהיכא דתניא כוונתיה דתלמיד הלכה כמותו. ועי' תוס' להלן כד, ב ד"ה פסק ר"ח דפסקינן כתלמיד להחמיר היכא דמסתבר טעמיה, אלא שלענין ק"ש הוי חומרא ולענין תפלה הוי קולא. וראה להלן כה, א ד"ה אתמר. 103. מדסתם רבינו משמע שקורא כל הג' פרשיות, ולכאורה תלוי בהשיטות השונות אם ג' פרשיות כולן הן מהתורה, או רק מדרבנן, ראה בארוכה במנחת כהן בקונטרס מבוא השמש מאמר שני פי"ג. והנה הרשב"א פסק כר"א וכתב כר"פ היה קורא, דפסוק ראשון דאורייתא, מוכח דס"ל דחוזר רק על פסוק ראשון. אולם הרא"ה בפ' על הרי"ף כאן חולק עליו וכתב: ואע"ג דפס' ראשון בלחוד דאורייתא חוזר, אף שבודאי קרא פסוק ראשון וספק לו על השאר חוזר על מה שספק לו כיון דק"ש כלל דאורייתא החמירו בספיקו לחזור בכלו. והרשב"א כתשובה (ח"א סי' שכ) כתב כן בדעת הרמב"ם הל' ק"ש פ"ב הי"ג דחוזר וקורא גם הברכות ע"ש. ולפי"ז יוצא להיפך שכונתו לומר שאף שרק פסוק ראשון מהתורה מ"מ קורא הכל, או דילמא כתב כן רק בדעת הרמב"ם וליה לא ס"ל וצ"ע בזה. ועי' תהלה לדוד סי' סז ופתח הדביר סי' סק"ג. ומצינו לגבי ספק ברכת המזון דחוזר גם על ברכת הטוב והמטיב.